

Milan Syruček

Rusko-ukrajinské vztahy

Jak hluboké jsou kořeny
současného konfliktu?

AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ

 GRADA®

Milan Syruček

Rusko-ukrajinské vztahy

Jak hluboké jsou kořeny
současného konfliktu?

AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ

Copyright © Milan Syruček, 2015, 2023
Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2023

Redakce Luděk Skok
Odpovědná redaktorka Julie Gonzálezová
Obálka Zdeněk Dušek
Grafická úprava a sazba Ondřej Mikulecký

Vydala Grada Publishing, a. s. v Praze roku 2023
jako svou 8713. publikaci

Grada Publishing, a. s.,
U Průhonu 22, Praha 7

Tisk Tiskárny Havlíčkův Brod

ISBN 978-80-271-7083-8 (pdf)
ISBN 978-80-271-5221-6 (print)

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována a šířena v jakékoli podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Obsah

Obsah.....	5
V čem historie promlouvá k dnešku.....	21
Propaganda místo vědy	21
Či byla Kyjevská Rus?.....	23
Sovětská epocha.....	28
Solženicynovy představy	28
Komu patřil Krym	34
Stalinův archiv odtajněn	37
Jak se Krym prodával Američanům	39
Ruští či ukrajinští chuligáni	44
Rusifikace carská a sovětská.....	46
Hladomor, nebo genocida?	50
Genocida mezinárodně	55
Chruščov ruský a ukrajinský.....	57
Dvojí strach z kolchozů.....	61
Rekordy a vlaječky	63
Páni a kmáni	66
Třídy v beztřídní společnosti	69
Válečná a poválečná Ukrajina	71
Bandera a jeho nacionalismus	78
S Vlasovem na jedné lodi, a přece různým směrem.....	81
Vlasovci a banderovci u nás	85
Pojítko – antisovětismus.....	88
Postsovětská éra	93
První ruský prezident Boris Jelcin.....	93
Putinův nástup	98
Vize a realita	102

Kdo je proti prezidentovi	106
Fámy silnější než pravda?.....	111
Od Kravčuka k Juščenkovi	113
Ukrajina třetí jadernou mocností?	113
Americký nátlak	117
Cestou necestou	120
Černobylské mýty	123
Devadesátá léta v Kyjevě.....	126
Ztroskotávali jsme nejen na modelech	128
Pravidla psaná a nepsaná	133
Jak se rodilo podnikání	137
Pavučiny tajných služeb.....	139
Kdo byl komu vzdálenější: Evropa Ukrajině, či naopak?	143
Porovnání sousedů	145
Žhavá současnost	149
Jak nazrávala krize	150
Viktor a Julija – přátelé, nebo odpůrci?	152
Vznik Majdanu a jeho důsledky	159
Chronologie událostí od kritického 21. listopadu 2013 k ještě kritičtějšímu 21. únoru 2014	161
Jak prchal prezident.....	170
Odhalené poklady, které nakradl	172
Proudy, které se střetly na Majdanu	174
Pro Krym jaderná pohotovost	177
Noční vlci a denní život.....	180
Jaké ptáče z vajíček separatismu.....	186
Ruské humanitární konvoje a jejich osud.....	187
Křehká příměří	189
Ukrajinu řídí oligarchové	194
Domečky z karet	205
Vladimír Putin o krok vpřed	209
Otec vlasti v živém přenosu	210

Kdo má a nemá vizi.....	212
Minský proces	213
Tykat si mohou i protivníci.....	217
Bojovat, nebo jednat?	219
Pracovní Velikonoce	221
Překvapivé závěry ekonoma	224
Zvítězí, nebo selže rozum?	226
Současnost	231
Prezident jako velitel armády	231
Pečeť hanby na desetiletí	233
Hrdinství napadených a solidarita světa.....	234
První válka na východní Ukrajině	237
Minské dohody	238
Různá hlasování a referenda.....	240
Zákazy a kotel	243
Porušované dohody	244
OSN, G7 a druhý Minsk	245
Sestřelení malajsijského letadla.....	246
Moderní vojenská technika	247
Oslavy s vojenskou přehlídkou	247
Nevyslyšená výpověď Drjukové	248
Ruské jednotky – přiznat, nepřiznat?	249
Účast amerických vojáků	250
Nástup hrdiny Zelenského	251
Světové působení Wagnerovců	256
Charakteristiky hlavních představitelů konfliktu.....	259
Rusko	259
Ukrajina.....	261
Závěr bez závěru	268
Použitá literatura	270

Ruská melodie

Svým rozumem jsem stvořil jiný svět,
obrazů jiných skutečnost jsem shledal,
a v řetěz jsem je dohromady zhnět,
dal jsem jim tvář, však jména jsem jim nedal,
když severák pak počal buráct,
nevěrné dílo zhroutilo se, běda!
My sešli jsme se spolu zas.
Jak změnění jsme oba byli!
Ty smutné roky mezi nás
– dílo nezřené – se postavily.

Michail Jurjevič Lermontov, 1829

Během setkání ruského a ukrajinského prezidenta v Minsku dne 24. srpna 2014 byl zaznamenán i tento rozhovor mezi oběma státníky:

Putin: *V minulém roce jsme vám dali tři miliardy dolarů.*

Porošenko: *To jste dali nikoliv Ukrajině, ale Janukovyčovi.*

Putin: *Nikoliv, dali jsme to Ukrajině, a jestliže z toho něco Janukovyč vzal pro sebe, tak ho za to sudíte.*

Porošenko: *Jak ho můžeme soudit, když jste mu poskytli azyl a nechcete nám ho vydat?*

O tři měsíce později sám Vladimír Putin přiznal, že ruské orgány pomohly Janukovyčovi utéct z Kyjeva a skrýt se na Krymu sice ještě v době, než byl tento poloostrov připojen k Ruské federaci, ale to už bylo snadné dostat se na ruské teritorium.

Co se týká uvedených tří miliard, v zásadě se jednalo o půjčku v celkové výši patnácti miliard splatnou v roce 2015. Rusko ji poskytlo vydáním obligací, které odkoupila Ruská banka. První část této půjčky představovalo pět miliard, z nichž byly v prosinci vyplaceny tři miliardy a zbývající dvě měly být předány v lednu, ale pro narůstající neklid v zemi byla tato částka

pozastavena. Proto byla v Minsku řeč jen o třech miliardách. Dostala je Ukrajina, nebo Janukovyč?

Rusky řečeno *tupik*, do češtiny přeloženo: slepá ulička.

V takové slepé uličce je celá rusko-ukrajinská krize.

Tak jsem končil úvod ke knize o rusko-ukrajinských vztazích v roce 2015. Dnes už nehovoříme o krizi, ale o válce, která vzplanula 24. února 2022, kdy ruská vojska napadla Ukrajinu. Mnohé z toho, co jsem uvedl v této knize, se změnilo, proto jsem ji doplnil o nová fakta. Rozhodně o ten hlavní: že se z poměrně napjatých vztahů stala válka. Pravda, už předtím proběhly ozbrojené potyčky zejména v donbaském regionu a na Ukrajinu dopadaly ruské rakety, které si nevybíraly mezi vojenskými a civilními objekty. Ale to nebyl vpád stotisícové armády s celou vojenskou technikou s cílem podmanit si celou Ukrajinu během několika dní, v podstatě ji vymazat z mapy Evropy. Také se zvyšovaly a množily sankce, které postupně zaváděly USA, Evropská unie, Kanada, Austrálie a Norsko od března 2014, například zákaz dovozu potravin, s čímž nesouhlasily Maďarsko, Řecko a Kypr. Sto čtyřiceti devíti ruským představitelům byl zakázán vstup do zemí EU. Sankce se stupňovaly a v jejich důsledku výkon ruské ekonomiky skutečně poklesl o 9 procent. V době, kdy píši tyto řádky, tedy na podzim 2023, se jedná už o jedenáctý balík sankcí. Nepopisuji však jednotlivé akce a boje, například bitvu u Kyjeva, Charkova a o Bachmut, protože mohou, ale nemusí ovlivnit celkový výsledek války a jsem přesvědčen, že je čtenáři sledují v denním zpravodajství médií. Soustřeďuji se spíše na politické akce, které provázejí průběh bojů a snáze unikají pozornosti veřejnosti.

Protože v Rusku neexistuje jiná než vládní propaganda – těch několik nezávislých médií může ovlivnit pouze úzké skupiny intelektuálů v Moskvě a Petrohradě –, je jasné, že drtivá většina obyvatel (i podle průzkumů veřejného mínění organizovaných opozičními silami, které se dotazovaly 20 000 obyvatel) podporuje Putinovu politiku a jeho samého uznává jako skutečného vůdce Ruska, schopného jej uhájít i před silami NATO. Ty se snaží Rusům vnutit svoje pojetí demokracie a svobody, jež Rusové nikdy nepoznali – snad jen kromě půlročního období Kerenského vlády, který v roce 1917 zřídil republiku. V průzkumu, o němž jsem se zmínil, drtivá většina obyvatel chápe demokracii

a svobodu v bezplatné zdravotní péči a vzdělávání, zatímco třeba právo demonstrovat uváděli jen 3 procenta respondentů. Největším problémem západních propagandistů je to, že neznají ruskou mentalitu, která je naprosto odlišná. Především je velice patriotická. Je jako matka, která má nezbedného syna, ale nevidí jeho špatné vlastnosti a podporuje ho, protože „je to přece můj syn“.

Ruské státní televizní stanice, které sleduje 94 procent obyvatel, podle ruského sociologa Borise Dubina šíří v poslední době „strach z okolního světa, který nerozumí složité ruské povaze“. Z pořadů vyplývá pocit, že Rusové jsou jiní, složitější, lepší, s výjimečnou historickou zkušeností. Putin je pak se svými postoji, které jsou pro většinu ostatního světa nepřipustné, pro Rusy hrdinou. Když tvrdil, že na Ukrajině ruští vojáci nejsou, všichni včetně Rusů podle Dubina věděli, že to není pravda, ale část Rusů to považuje za povolenou a geniální válečnou lest. Pohrdání druhými je vnímáno jako projev hrdosti a nezávislosti svébytného ruského národa. Narcismus ovládá státní, občanskou i vojenskou politiku v Rusku (Narcis je člověk s přehnaným obdivem k sobě samému, často s arogantním vystupováním a nedostatkem pochopení pro druhé, které chápe jen jako nástroje pro vlastní cíle – pozn. aut.).

Historik Alexej Kelin si myslí, že Rusové vnímají více emocionálně než Evropané, což je důsledkem toho, že se jim ještě nepodařilo dohnat Evropu ve všech směrech a zbavit se definitivně následků mongolské nadvlády, o což se snaží od dob Petra Velikého. Ruská elita podle něj byla vždy daleko od poddaných a neexistovala žádná občanská zkušenost, jen v roce 1917 byla procarská elita vystřídána bolševickými demagogy. Mocnáři si od té doby jen udržovali stav okolnostmi vynucené loajality poddaných. Poddanství je přitom voliči vnímáno jako ochranářství a privilegia mocných jako přirozenost. Současný stav voličstvu vyhovuje a jen 20 procent Rusů se účastní politického života.

Ostře se na téma Putinova režimu, potažmo ruské intervence na Ukrajině, vyslovoval Boris Němcov jakožto jeden z hlavních ruských opozičních předáků. Osmdesátiprocentní podporu Rusů Putinovi přikládá tomu, že Putin „Rusům systematicky vymýval mozky“. Vyvolal u nich pocit méněcennosti vůči Západu, nenávisť k cizincům, pocit, že je potřeba obnovit sovětské pořádky, a víru, že lze svět ohromit pouze násilím, agresí, silou a strachem. Podle Němcovova odhadu bude Putin krizi na Ukrajině spíše prohlubovat a bude dál investovat do armády.

Na rozmach ruské propagandy v Česku upozornila i BBC. V Česku vznikla velká skupina profesionálně vypadajících zpravodajských webů, které prezentují ruská stanoviska a dávají velký prostor ukrajinské krizi. Mají nepřehlednou vlastnickou strukturu a vyvstává tak otázka, kdo je financuje. Podle těchto webů je například ukrajinská vláda označována jako fašistická a Spojené státy podle nich plánují ovládnout svět. České stránky ruské oficiální zpravodajské služby Sputnik (bývalý Hlas Ruska) uvádí zprávy s titulkou jako „Ruská armáda je nejsilnější v Evropě“ nebo „Obama nenávidí Rusko“. Při průjezdu konvoje Američanů přes Českou republiku si ruské televize všimly jen negativních informací a některé informace naopak zatajovaly.

Evropská unie přišla v březnu 2015 s plánem do června stanovit způsob, jak bojovat proti ruské dezinformační kampani. V lednu 2015 problematiku nebezpečí ruské propagandy probírali na svém setkání ministři zahraničí Evropské unie. Už dříve zazněla možnost vzniku ruskojazyčné televize podporované EU. Diplomaté zdůrazňovali, že je potřeba na ruskou propagandu odpovídat nikoliv vlastní propagandou, ale podáváním kvalitních informací.

Francie oznámila v lednu 2016, že chce sankce v létě podmínečně zrušit. Americký ministr zahraničí John Kerry se už dříve také zmínil o možném zrušení v případě dodržování mírových dohod Ruskem.

Na sankce zavedené Spojenými státy, Evropskou unií, Kanadou, Austrálií a Norskem reagovalo Rusko tím, že těmto subjektům zakázalo do Ruska vyvážet hovězí, vepřové a drůbeží maso, ryby, ovoce, zeleninu, sýry, mléko a mléčné výrobky. Navíc byly ukrajinským leteckým společnostem zakázány přelety nad ruským územím a stejný zákaz byl zvažován i pro letecké společnosti z EU a USA. Už při zavedení zákazu ekonomové počítali s tím, že tento zákaz urychlí inflaci v Rusku. Zákaz dovozu potravin měl trvat jeden rok, výpadek těchto potravin na ruském trhu měl být kompenzován zvýšeným dovozem z Běloruska a z Kazachstánu. Podle některých poslanců strany Spravedlivé Rusko je zákaz dovozu v rozporu s ústavou, a proto podali návrh zákona, který zákaz dovozu potravin ze západu napadá. Za tento návrh byla těmto poslancům vedením strany udělena důtka. Protože Maďarsko, Řecko a Kypr otevřeně nesouhlasí se zavedenými sankcemi vůči Rusku, ruská média uvažovala o možnosti, že by zákaz dovozu potravin z těchto tří zemí mohl být koncem dubna 2015 odvolán. Podle ministra hospodářského roz-

voje Alexeje Uljukajeva není možné stanovit výjimky pro jednotlivé země, a proto musí být hledáno řešení, které je v souladu s normami WTO.

Možnost vyjmout Řecko ze zákazu dovozu potravin do Ruska byla naznačena na schůzce prezidenta Putina s řeckým prezidentem Alexisem Tsi- prasem, ovšem na tuto návštěvu řeckého prezidenta v Rusku kvůli zlepšení vztahů mezi Ruskem a Řeckem je možné také pohlížet jako na snahu o možné zlepšení řecké pozice při vyjednávání o splácení jejich dluhu. Podle některých analytiků by se tak Řecko mohlo stát ruským trojským koněm.

Z NATO se destabilizačních snah Ruska bojí nejvíce pobaltské státy, které byly půl století součástí Sovětského svazu a mají početné ruské menšiny (Estonsko 25 %, Lotyšsko 27 %, Litva 5 %). Jejich vojenská síla je přitom malá. Příslušníci ruské menšiny v Lotyšsku a Estonsku jsou často v postavení občanů druhé kategorie bez základních občanských práv (tzv. neobčané). Jenom v Lotyšsku žije 300 000 neobčanů a tento jev nemající oporu v mezinárodním právu kritizovalo i parlamentní shromáždění Rady Evropy. O reálné hrozbě pro Pobaltí přitom na konci roku 2014 otevřeně mluvil například Putinův poradce Sergej Markov. Dnes už bývalá litevská prezidentka Dalia Grybauskaitė uvedla, že v případě napadení agresorem je Litva schopná se bránit 72 hodin, což by mělo stačit na to, aby spojenci Litvě přišli na pomoc. Na začátku března 2015 posílily obranyschopnost Litvy, Lotyšska a Estonska Spojené státy, které do oblasti poslaly 3000 vojáků a přes 100 kusů těžké vojenské techniky včetně tanků M1 Abrams, BVP, M2 Bradley a vozidel Humvee. Cílem bylo podle armádního generála Johna O'Connora odradit Rusko od případných hrozeb v této oblasti. Severoatlantická aliance také hodlá v oblasti vytvořit jednotku rychlého nasazení s 5 tisíci muži a šest velitelských center nejen v Pobaltí, ale i v dalších částech východní Evropy.

6. května 2015 začalo v Litvě vojenské cvičení s názvem *Úder blesku*. Zúčastnilo se jej 3000 vojáků s cílem odvrátit případný útok ruských neoznačených vojáků a separatistů na nový litevský plynový terminál, budovy místní samosprávy, sklady a letiště podle krymského scénáře. Nadále probíhalo také cvičení *Zaibo Kiritis* v Lotyšsku se 3000 vojáky včetně amerického 7. pěšího pluku Cottonbaler a americké těžké techniky, která dorazila v březnu. Největší cvičení se konalo v Estonsku, kde cvičilo 13 tisíc vojáků a příslušníků polovojenské Estonské obranné ligy, čtyři americké tanky

Abrams a belgická, britská a německá proudová letadla. 4. května 2015 pak zahájilo NATO v Severním moři největší protiponorkové cvičení *Dynamic Mongoose*. Jedenáct zemí na ně vyslalo 5000 vojáků a námořníků, třináct lodí a čtyři ponorky. Cílem cvičení bylo uniknout odhalení a torpédovat cizí lodě. Mezi účastníky poprvé v historii figurovalo i neutrální Švédsko.

Posílení vlivu Ruska na západě svých hranic se bojí také dosud neutrální členské státy programu Partnerství pro mír Finsko a Švédsko, které začaly v létě 2014 uvažovat o nějaké formě partnerství s NATO. V reakci na to uvedl Sergej Markov, že by Finsko mohlo tímto krokem způsobit třetí světovou válku, a před takovými snahami Finsko nepřímou varoval i ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov. Finský prezident Sauli Niinistö přitom novinářům řekl, že by tato země při napadení Ruskem neměla šanci.

Přistoupení Finska a Švédska do aliance NATO vyžaduje jednomyslný souhlas všech členů a tyto procesy byly zahájeny v létě 2022 na národních úrovních. Poslanecká sněmovna ČR přístupové protokoly odhlasovala také s podporou opozice 27. srpna 2022 a krátce nato je podepsal rovněž prezident.

Podle prohlášení premiérů zemí Visegrádské skupiny a některých politologů bylo ruskou anexí Krymu v roce 2014 porušeno budapeštské memorandum. Jako jasné porušení platných dohod toto jednání označili např. lídři států G7. Valné shromáždění OSN přijalo rezoluci, kterou připomnělo povinnost dodržování Charty OSN, co se týká jednoty a územní celistvosti členských států OSN, a upozornilo na bezpečnostní záruky vyplývající z budapeštského memoranda z roku 1994. V listopadu 2016 vydal svou zprávu Mezinárodní trestní soud, který rozhodl, že situace na Krymu je ozbrojeným konfliktem mezi Ruskem a Ukrajinou, který vypukl nejpozději 26. února 2014 vysláním ruských ozbrojených sil na Ukrajinu bez souhlasu ukrajinské vlády. Podle soudu je určujícím faktorem okupace cizího území.

Na sociálních sítích byl Putin v souvislosti s ukrajinskou krizí přirovnáván k Hitlerovi. Ukrajínští aktivisté mu dali přezdívku „Putler“.

V listopadu 2021 varovaly americké úřady Evropskou unii před nezvyklou ruskou vojenskou aktivitou u hranic s Ukrajinou a před možnou hrozbou otevřené vojenské invaze na Ukrajinu. Rusko u hranic do listopadu shromáždilo okolo 90 tisíc vojáků. Američané předali některým evropským partnerům mapy a satelitní fotografie, ze kterých vyplývala oprávněnost

amerických podezření. Počty a postavení ruské techniky a vojáků umožňovaly představit si vpád na Ukrajinu ze tří směrů – z Krymu, z Běloruska a z Ruska. Podle amerických informací byly povolány i desítky tisíc rezervistů, kteří by mohli mít za úkol spravovat dobytá území. V takovém rozsahu to přitom byla bezprecedentní akce, která neměla obdoby od dob SSSR a jeho invazí do Československa v roce 1968 a do Afghánistánu. Přípravy šely k útoku podle odhadu amerických úřadů na přelomu ledna a února 2022. Předtím došlo naposledy k velkým přesunům techniky na ruském území sousedícím s Ukrajinou v dubnu 2021, kdy šlo podle vyjádření ruského ministra obrany Sergeje Šojgu o vojenské cvičení, a jednotky se posléze zase stáhly.

Dne 21. února 2022 však vojenské jednotky Ruské federace vstoupily na území východní Ukrajiny, tj. na území separatistických republik DLR a LNR, a v časných ranních hodinách 24. února 2022 zahájily rozsáhlý útok na Ukrajinu.

Vedle častých ruských útoků na civilní cíle je tato fáze konfliktu doprovázena rozsáhlými krádežemi a ničením ukrajinského kulturního dědictví ze strany ruských vojáků. Válka je vyústěním ukrajinské krize, jejíž podstatou byla otázka zahraniční orientace Ukrajiny a odhodlání Ruska vměšovat se do jejích vnitřních záležitostí. Do nové fáze se válka dostala v únoru 2022, kdy Rusko uznalo obě samozvané republiky a zahájilo invazi na Ukrajinu, částečně i z území Běloruska. Oficiálním cílem invaze je „denacifikace a demilitarizace Ukrajiny“, tedy její přetvoření v loutkový stát dosazením proruské vlády a zbavení možnosti se vojensky bránit dalším intervencím.

Jako následek protestů zvaných Euromajdan byl, z hlediska státoprávní teorie problematickým způsobem, parlamentem (Verchovná rada) sesazen legální prezident Ukrajiny Viktor Janukovyč. Tehdy k sobě svolal prezident Ruské federace Vladimir Putin šéfy ruských speciálních složek a lidi z ruského ministerstva obrany a pověřil je, aby ochránili Viktora Janukovyče před zabitím. Janukovyč vzápětí v druhé polovině února uprchl podle Putinova líčení na svou vlastní žádost s ruskou pomocí na Krym a po několika dnech do Ruska. Usadil se pak v Rostově na Donu.

Nato vypukla předem připravená krize na ukrajinském Krymu a Vladimir Putin svolal v noci z 22. na 23. února 2014 schůzku svých politických a vojenských kolegů, na které jednali až do 7 hodin do rána. Na schůzce

Putin rozhodl o tom, že ruské orgány začnou pracovat na „navrácení Krymu k Rusku“. Několik hodin po rozhodnutí anektovat Krym proběhl závěrečný ceremoniál Zimních olympijských her 2014 v Soči, kde Putinovi poděkoval prezident Mezinárodního olympijského výboru Thomas Bach se slovy: „Pomohli jste ukázat tvář nového Ruska: efektivního a přátelského, vlasteneckého a otevřeného světu.“ ČT to komentovala tak, že „nové Rusko“ ukázalo Bachovi anexí Krymu poněkud jinou tvář, než předpokládal. Na medailích, které za to později mnozí dostali, je údajně uveden počátek akce 20. února 2014. Před akcí byl navíc z ruské strany proveden tajný průzkum, při kterém se podle Putina vyslovilo 75 procent obyvatel Krymu pro připojení k Rusku.

26. února uspořádal Medžlis krymských Tatarů shromáždění poblíž budovy Nejvyšší rady Autonomní republiky Krymu s cílem zablokovat a zabránit jednání parlamentu o návrhu referenda o budoucnosti Krymu. Demonstranti Medžlisu vtrhli do budovy Nejvyšší rady Krymu, obsadili část prvního patra budovy a zablokovali tak jednání. Vůdce krymských Tatarů Refat Čubarov během shromáždění řekl, že nedovolí odtržení Krymu od Ukrajiny. Zároveň se zde konalo shromáždění „Ruského společenství Krym“. Mezi účastníky obou shromáždění došlo ke konfliktu, v jehož důsledku bylo zraněno 35 osob a dva lidé zemřeli: muž, který zemřel na infarkt, a žena ušlapaná v tlačnici. 27. února převzali neoznačení vojáci kontrolu nad tímto strategicky důležitým poloostrovem a obsadili budovu parlamentu.

Dne 1. března 2014 odeslal sesazený ukrajinský prezident na útěku Viktor Janukovyč dopis prezidentu Ruské federace Vladimíru Putinovi s prosbou, „*aby byly použity ozbrojené síly Ruské federace k nastolení zákonnosti, míru, práva a pořádku, stability a ochrany obyvatelstva Ukrajiny*“.

Téhož dne schválil ruský parlament prezidentův záměr nasadit na Krymu ruské vojáky kvůli „potřebě chránit Rusy na Krymu“, což bylo podobné odůvodnění jako v případě ruské invaze do Gruzie z roku 2008, která následovala po vpádu gruzínské armády na území separatistické Jižní Osetie, údajně po provokaci rebelů. Území Jižní Osetie je však pod ruskou kontrolou již od rozpadu SSSR v roce 1991. Podobný důvod je udáván také v úvahách o případné ruské intervenci v Pobaltí.

Po převzetí kontroly nad územím poloostrova Ruskem a po krymském referendu, konaném 16. března 2014, byla doposud ukrajinská Autonomní

republika Krym na vlastní žádost anektována Ruskou federací. Vladimir Putin později vydal výnos, kterým ustanovil 27. února *Dnem speciálních sil*.

V listopadu 2016 vydal svou zprávu Mezinárodní trestní soud, který rozhodl, že situace na Krymu je ozbrojeným konfliktem mezi Ruskem a Ukrajinou, který vypukl nejpozději 26. února 2014 vysláním ruských ozbrojených sil na Ukrajinu bez souhlasu ukrajinské vlády. Podle soudu je určujícím faktorem okupace cizího území.

O několik měsíců později, když se rozhořela jiná fáze ruské války na východní Ukrajině mezi proruskými vzbouřenci, kteří na území Donbasu vyhlásili nikým neuznaný stát Nové Rusko, a ukrajinskou armádou, pokračovali ruští teroristé a neoznačené jednotky s těžkou vojenskou technikou jako posily vzbouřenců nekontrolované hranice Ukrajiny. Pomohli zabránit dobytí měst Doněck a Luhansk ukrajinskou armádou.

Mezinárodní komise vyšetřující sestřelení Boeingu 777 letu MH17 Malaysia Airlines 17. července 2014, při němž zahynulo 298 osob, zveřejnila 28. září 2016 závěry svého vyšetřování, dle nichž byl protiletadlový raketový systém 9K37 Buk, použitý k útoku, na teroristy držené území převezen z Ruska, kam se také po provedení útoku vrátil.

Rusko do oblastí ovládaných separatisty pravidelně posílá konvoje nákladních automobilů se zbožím, což označuje za humanitární pomoc. Někteří komentátoři a ukrajinská strana mají za to, že konvoje slouží také k zásobování povstalců zbraněmi a vojenským materiálem. Na začátku roku 2015 Ukrajina zastavila oblastem ovládaným separatisty dodávky plynu a elektřiny, načež Rusko prohlásilo, že dodávky nahradí ze svých zdrojů prozatím zadarmo.

Podle vyjádření Alexandra Zacharčenko, premiéra Doněcké lidové republiky, byli ruští vojáci, kteří donedávna bojovali na Ukrajině, mimo službu nebo „na dovolené“.

Na přelomu srpna a září došlo podle ukrajinské vlády k rozsáhlé invazi ozbrojených sil Ruské federace na východní Ukrajinu. Vývoj bojových operací obou stran konfliktu a předběžných vyjednávání diplomatů zainteresovaných zemí vedl k tomu, že byl dne 5. září 2014 ujednána a podepsána Minský protokol mezi Ukrajinou na jedné straně a Doněckou lidovou republikou spolu s Luhanskou lidovou republikou na straně druhé, a to za účasti Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a Ruska. Tento protokol

obsahoval 12 bodů, z nichž nejdůležitějším bylo okamžité příměří. 10. září prezident Porošenko uvedl, že většina ruských vojenských sil se z východní Ukrajiny stáhla. Příměří však bylo poté oběma stranami konfliktu neustále porušováno. Oficiální postoj Ruska v listopadu 2014 byl, že jeho vojáci na Ukrajině byli na dovolené.

K únoru 2015 neměla podle velitele ukrajinských pohraničnicků Viktora Nazarenka Ukrajina pod kontrolou 493 km své státní hranice mezi Ruskem a ukrajinskými územími ovládanými teroristy, čili asi čtvrtinu rusko-ukrajinské hranice. Na dalších 144 km byly podle Reuters za pomoci Evropské unie vyhloubeny protitankové příkopy a na 90 km byly vybudovány ženíjní překážky. Oficiální hranice obou států o délce 2295 kilometrů se skládá z 1974 kilometrů pozemní hranice a z 321 kilometrů námořní.

Přes četná různorodá svědectví Rusko svou vojenskou přítomnost a pomoc ruským teroristům od začátku ruské války na Ukrajině popíralo. Světoví politici ji naproti tomu ostře kritizovali, například v souvislosti s porušováním Druhé minské dohody o příměří z února 2015. Často se objevovaly hlasy, že ruští vojáci na Ukrajině jsou jen dobrovolníci, což řekl například i náčelník ukrajinského generálního štábu Viktor Muženko. Dobrovolníky z Ruska, bývalé příslušníky ruských speciálních jednotek, podle šéfa jekatěrinských válečných veteránů Vladimira Jefimova tajně dopravovaly do Donbasu i ruské humanitární konvoje. Měsíční žold těchto dobrovolníků se v roce 2014 pohyboval od 90 tisíc rublů pro řadové vojáky (39 tisíc korun), důstojníci vydělali 150 až 240 tisíc rublů (až 103 tisíc korun). Kromě peněz by jejich motivací také dosavadní nuda nebo adrenalin.

Dne 3. března ale popsal těžce popálený ruský burjatský tankista Dorži Batomunkujev na svém příkladu u Debalceva v rozhovoru s ruským opozičním deníkem Novaja Gazeta, jak ruská armáda posílá vojáky na ukrajinská bojiště, aniž by jim cokoliv o Ukrajině řekla. Ačkoliv vojáci od zkušenějších kamarádů vědí, kam jedou, oficiálně je jim sděleno, že jedou na manévry. Před odjezdem podepisují žádost o propuštění z armády, pro úřady jsou tak „na dovolené“. Každý prý může vyslání odmítnout. Před akcí jsou vojáci velmi důkladně cvičeni. Tankisté už ve výchozí stanici zamalují čísla a odznaky jednotky na tancích. Nášivky a identifikační znaky vojáci sundají až na cvičišti. Před hranicí jim jsou odebrány doklady a mobily a přejedou na Ukrajinu.

Zraněné odveze sanitka do Rostova na Donu, odkud jsou převezeni do svých domovů jako „náklad 300“, což je ruský vojenský kód pro raněné („náklad 200“ je pro mrtvé).

Podle svědectví separatistů, místních či na Ukrajině nasazených Rusů, jsou na Ukrajinu z Ruska posíláni obyvatelé Sibíře, především právě Burjati. Motivují je hlavně finančně, až nadstandardními platy podle hodnoty. K dubnu 2015 bylo příměří nadále neustále porušováno, když podle OBSE povstalci i ukrajinská armáda běžně používala zbraně, které měly být podle Druhé minské dohody z fronty staženy. Povstalci pokračovali v porušování příměří a užívání těchto zbraní i nadále v květnu. Podle amerického ministra obrany Ashtonu Cartera a NATO navíc Rusko připravovalo novou ofenzívu. Podle vrchního velitele NATO v Evropě, generála Breedlova, Moskva v předcházejících měsících do Donbasu přesunula 1000 kusů těžkých zbraní a podle ukrajinského prezidenta čekalo k začátku května 2015 na hranicích 50 tisíc ruských vojáků, na východě Ukrajiny přitom podle něj proti Ukrajině bojovalo na 40 tisíc ozbrojenců a mezi nimi 11 tisíc Rusů. Podle generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga k hranicím i do nitra východní Ukrajiny neustále posílalo Rusko těžkou výzbroj, tanky, dělostřelectvo, munici, systémy protivzdušné obrany a pokračuje s vytrvalým výcvikem. Separatisté podporovaní Ruskem tak podle něj měli kapacity na zahájení nových, překvapivých útoků.

25. listopadu 2015 Rusko přestalo dodávat na Ukrajinu zemní plyn s tím, že chce platby předem. V reakci oznámil ukrajinský premiér Arsenij Jaceňuk několik hodin nato zákaz tranzitních letů všech ruských leteckých společností přes svůj vzdušný prostor, aby bylo zamezeno případným provokacím. Navíc bylo krymskými Tatary a militantními protiruskými aktivisty z hnutí Blokáda Krymu v noci na neděli 22. listopadu sabotováno vedení vysokého napětí na Krym, podle Putina s tichým souhlasem Kyjeva. Bez proudu se ocitla zhruba polovina krymských obyvatel a Rusko dovezlo několik set dieselových generátorů. Ochromeny byly některé podniky na Krymu a školy vyhlásily do konce listopadu prázdniny.

V prosinci 2016 vydala americká technologická společnost CrowdStrike vyšetřovací studii, podle které skupina hackerů Fancy Bear vyvinula malware typu X-Agent pro mobilní telefony Android s názvem Попр-Д30.apk, který umožňoval ovládat telefon na dálku, získávat komunikaci a prostřednictvím

GPS zaměřovat ukrajinské dělostřelecké pozice a poskytovat je proruským jednotkám. Studie této bezpečnostní firmy údajně obsahuje silné důkazy, že je skupina napojena na ruské tajné služby. Umožňovala proruské obsluhy 122 mm děl D-30 krátit čas potřebný k přípravě palby z minut na desítky sekund. Během dvou let bojů přišlo ukrajinské dělostřelectvo o polovinu své výzbroje a přes 80 procent ztrát způsobily právě houfnice D-30.

V následujícím období se akce násobily, připravoval se skutečný vojenský zásah proti Ukrajině, který začal v ranních hodinách 24. února 2022 a trvá dosud. To však už nejsou ozbrojené potyčky, ale skutečná válka, v níž jde Ukrajině o bytí a nebytí. Nesplnily se Putinovy předpoklady, že ruská vojska zvítězí v řádu několika dní. Zatím Rusku nepomohla ani výměna některých generálů. Naopak se nad Ruskem začaly objevovat ojedinělé rakety a drony, k nimž se však Ukrajina oficiálně nehlásí. Nedovedu zatím podle přístupných zdrojů posoudit, zda se tím Ukrajina snaží přenést alespoň určitou část tíže války na ruské území, či jsou náznaky odporu přímo v Rusku. To už by byla spekulace a já jsem zvyklý držet se faktů. Proto zde ani nezaznamenávám několik pokusů o likvidaci prezidenta Zelenského, ani úvahy a spekulace o možném zhoršování Putinova zdraví a údajných rozporech v ruském generálním štábu o dalším vedení této války. Faktem je, že sám řídil krymskou operaci, jak to i přiznal v hodinovém televizním projevu. Možný vývoj může předběhnout vydání této knihy, ale to už na autorovi a nakladatelství nezáleží.

Tyto řádky jsem dopsal 30. září 2023.